

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/24-2/
Podgorica, 20. februar 2024. godine

INFORMACIJA
O POSJETI DELEGACIJE ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
JU DNEVNI CENTAR ZA DJECU I MLADE SA SMETNJAMA U RAZVOJU „TISA”
U OPŠTINI BIJELO POLJE I
JU DNEVNI CENTAR ZA DJECU SA SMETNJAMA U RAZVOJU I LICA SA
INVALIDITETOM U OPŠTINI PLJEVLJA,
održanoj 24. januara 2024.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Jovan Jole Vučurović i član Odbora Vaso Obradović posjetili su Dnevni centar za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju „Tisa” u opštini Bijelo Polje i Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju i lica sa invaliditetom u opštini Pljevlja.

Posjeta je realizovana 24. januara 2024. godine.

Posjeta je organizovana radi informisanja predstavnika Odbora o radu i servisima koji se pružaju djeci sa smetnjama u razvoju, kao posebno ranjivoj populaciji uoči održavanja Pete sjednice Odbora, zakazane za 21. februar 2024. godine na kojoj će biti realizovano Kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija u cilju informisanja o aktivnostima preduzetim na realizaciji Zaključaka Skupštine Crne Gore koji se odnose na rad dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, objavljenih u „Službenom listu Crne Gore“, broj 84/22.

Tokom posjete predstavnici Odbora su se upoznali sa funkcionisanjem dnevnih centara u Bijelom Polju i Pljevljima, uslugama koje pružaju korisnicima, ali i dobili informacije o izazovima sa kojima se suočavaju.

U razgovoru sa direktorom Dnevnog centra „Tisa” Ensadom Omerovićem i predsjednikom Opštine Bijelo Polje Petrom Smolovićem naglašeno je da ovaj Dnevni centar koji je prvi osnovan u Crnoj Gori ima veliku podršku lokalne samouprave koja nastoji, u što je moguće većoj mjeri, da doprinese rješavanju problema sa kojima se suočavaju djeca sa smetnjama u razvoju i njihove porodice. Dnevni centar „Tisa” je jedini dnevni centar u Crnoj Gori koji ima hidromasažni bazen. Tokom obilaska Dnevnog centra poslanici su upoznati da je pored izgradnje hidromasažnog bazena, nabavke neurofidbek opreme za očitavanje moždanih talasa djeteta, asistivne tehnologije, opremljena i slana soba u kojoj tridesetominutni boravak može da zamijeni tri dana boravka na moru. Takođe, obišli su senzornu sobu. Pored individualnih tretmana sa djecom, sprovode i radno-okupacione terapije. Uz korisnike koji borave u Dnevnom centru osam sati, imaju korisnike koji nakon vrtića i škole dolaze u Centar na dodatnu stručnu podršku koja još uvijek nije normativno definisana, nego se svodi na dobru praksu.

Ukazano je da je tokom prethodne godine realizovan pilot projekat u okviru kojeg su licima starijim od 27 godina obezbjeđivali poludnevni boravak u drugoj smjeni u prostorijama Dnevnog centra. Tokom pilotiranja tog projekta radi pružanja usluga za 15 bivših korisnika

Dnevnog centra “Tisa” koji su stariji od 27 godina bila su zaposlena četiri radnika u drugoj smjeni. Još godinu dana projekat će finansirati Evropska unija, a nakon toga Opština će preuzeti finansiranje zaposlenih. Naglašeno je da bi i država trebalo da se uključi u dio koji se tiče finansiranja za lica starija od 27 godina. Takođe, potrebno je obezbijediti dogradnju drugog sprata Dnevnog centra kako bi se omogućilo da lica starija od 27 godina borave u Dnevnom centru i imaju stručnu podršku u prvoj smjeni kada njihovi roditelji rade. Sadašnjim modelom rada u popodnevnim satima, oni pomažu korisnicima, ali ne pomažu puno njihovim roditeljima. Predsjednik Opštine Petar Smolović je pozvao direktora Dnevnog centra “Tisa” da što prije pripremi projekat za dogradnju gornjeg sprata Dnevnog centra kako bi se preduzele dalje neophodne aktivnosti na tom planu.

Prevoz za korisnike se obezbjeđuje do 15 kilometara, a isti se može vršiti i za korisnike koji žive dalje od 15 kilometara ukoliko to organizacione i finansijske mogućnosti dozvoljavaju. Ne bi imali problema što se tiče finansiranja prevoza, ali organizaciono ima problema jer je Bijelo Polje veoma razučeno. Stoga su za 2024. godinu planirali novu uslugu “mobilni tim” pa će stručni tim Dnevnog centra odlaziti u kuće u kojima korisnici žive u ruralnim područjima. Radi uvođenja te usluge, u decembru 2023. godine obratili su se Ministarstvu rada i socijalnog staranja zahtjevom za nabavku kombi vozila, ali odgovor još uvijek nijesu dobili. Stoga je predsjednik Opštine Bijelo Polje Petar Smolović saopštio da će Opština nastojati da obezbijedi to vozilo kojim bi se mogli prevesti radnici Dnevnog centra i osnovna oprema koja bi im bila potrebna za pružanje podrške djeci sa smetnjama u razvoju koja ne bi bila u mogućnosti da dođu do Dnevnog centra. Sve veći je broj djece koja imaju ekranizam i autizam, zbog čega je posebnu pažnju potrebno posvetiti toj djeci, pa su stručni radnici Dnevnog centra “Tisa” pohađali obuku za korišćenje aparata koji će se koristiti u radu sa ovom djecom.

Istaknuto je da je potrebno donijeti pravilnik kojim će se utvrditi precizna cijena koštanja usluge po djetetu, kao i jasni načini finansiranja dnevnih centara. Direktor Dnevnog centra Ensad Omerović je saopštio da je bio član Radne grupe koja je pripremala nacrt pravilnika o cijenama usluga, ali isti nikada nije usvojen. Realna cijena koštanja usluge prije inflacije iznosila je oko 850 eura mjesečno po korisniku. Značajna sredstva koja opštine izdvajaju za dnevne centre za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, ograničavaju opštine u razvoju novih usluga na lokalnom nivou. Naglašeno je da je Zajednica opština Crne Gore formirala Mrežu dnevnih centara koja još uvijek ne funkcioniše, a bilo bi značajno da se brojne inicijative pokrenu objedinjeno od strane predstavnika svih 18 dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori. Ukoliko se ostale ustanove, kao što su vrtići i škole ne povežu sa dnevnim centrima, može se doći u situaciju da pojedini dnevni centri nestaju, jer neće imati korisnika iz razloga što nemaju ranu intervenciju i ne obezbjeđuju dodatnu stručnu podršku. U saradnji sa UNICEF-om, u opštinama Bijelo Polje i Kotor sprovodi se rana intervencija, a stručni radnici Dnevnog centra “Tisa” pohađali su određene obuke u toj oblasti. Takođe, bilo bi značajno obezbijediti dodatne obuke za zaposlene u svim dnevnim centrima, jer se preko Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu za sada realizuju osnovne neophodne obuke. Ukazano je da je neophodno razvijati multisektorsku saradnju kako na državnom nivou, tako i između centralnih i lokalnih vlasti.

Obilaskom Dnevnog centra “Tisa” i u razgovoru sa direktorom i predsjednikom Opštine Bijelo Polje zaključeno je da je ova ustanova pozicionirana visoko kada se govori o pružanju usluga u dnevnim centrima.

Tokom posjete Pljevljima, Delegacija Odbora za ljudska prava i slobode je održala sastanak sa predsjednikom Opštine dr Dariom Vranešom i njegovim saradnicima koji su informisali o aktivnostima koje preduzimaju u oblasti socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou. Pored trenutnih aktivnosti, namjera im je da razvijaju stanovanje uz podršku.

U razgovoru sa Goranom Leovcem, v.d. direktorom Dnevnog centra za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Pljevljima predstavnici Odbora su informisani da je Dnevni centar počeo sa radom 1. oktobra 2011. godine. Trenutno Dnevni centar ima 36 korisnika, od čega je njih 12 starije od 27 godina. Uz korisnike koji borave u Dnevnom centru, imaju korisnike koji nakon vrtića i škole dolaze u Centar na individualni tretman po sat vremena, dva puta sedmično. Za svakog korisnika pripremaju dnevni plan aktivnosti, odnosno individualni plan rada.

Učesnici su obišli prostorije za dnevni boravak i grupni rad, za individualni rad, salu za fizikalnu terapiju, radni prostor, prostoriju u kojoj se nalazi Centar za asistivnu tehnologiju, prostoriju za senzomotoričke aktivnosti, trpezariju, prilagođene toalete i kancelarije za administraciju. Takođe, u dnevnom boravku za lica sa invaliditetom starija od 27 godina imaju: prostorije za dnevni boravak, za radno-okupacione aktivnosti, radni prostor, prostoriju za odmor korisnika, trpezariju i prilagođene toalete.

Predstavnici Dnevnog centra su ukazali na probleme sa kojima se suočavaju. Istakli su nedostatak dječjih psihijataru u Crnoj Gori, zbog čega bi Ministarstvo zdravlja trebalo da raspiše više specijalizacija za ovu oblast. Prošle godine u Dnevnom centru su zaposlili medicinsku sestru, a takođe su dobili saglasnost za zapošljavanje fizioterapeuta. Ukazano je da bi bilo važno razvijati model socijalnog preduzetništva koji funkcioniše u određenim zemljama u okruženju. Ocijenjeno je da bi predstavnike dnevnih centara trebalo uključiti u rad radnih grupa za izradu predloga zakona i podzakonskih akata, jer su sada u te aktivnosti uključeni samo predstavnici nevladinih organizacija. Istaknuto je da se iz državnog budžeta uplaćuje po 250 eura mjesečno po korisniku, ali da se uplata vrši srazmjerno broju dolazaka korisnika. Problem je što je sada regulisan samo prijem korisnika, ali ne i isključenje. Dešava se da pojedini korisnici godinama ne dolaze u Dnevni centar, ali oni nemaju mogućnost da ih isključe, jer korisnici moraju da otkazu uslugu i na taj način se zauzimaju mjesta potencijalnim korisnicima koji bi svakodnevno dolazili u ovu ustanovu. Dodatna stručna podrška korisnicima nije definisana, tako da bi istu trebalo propisati određenim pravilnikom. Takođe, potrebno je precizno definisati normative i standarde rada, pri čemu normative treba vezati za stepen podrške, a ne za broj korisnika. Važećim aktima nije definisana gornja starosna granica za boravak lica u dnevnim centrima za osobe sa invaliditetom, tako da najstariji korisnik usluga u Dnevnom centru u Pljevljima ima 49 godina. Takođe, istaknuto je da sve komisije ne treba da budu stacionirane u Podgorici, već da treba formirati i mobilnu službu koja bi povremeno dolazila do korisnika na sjeveru Crne Gore, jer roditelji nijesu uvijek u mogućnosti da vode svoje dijete u Podgoricu. Na kraju sastanka je istaknuto da je Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u Pljevljima jedina ustanova na lokalnom nivou na čiji rad niko nije imao primjedbi.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Jovan Jole Vučurović je pohvalio rad direktora i svih zaposlenih u navedenim dnevnim centrima naglašavajući da rade odgovoran i težak posao koji obavljaju sa puno ljubavi i požrtvovanja. Istakao je da će dnevni centri za djecu mlade sa smetnjama u razvoju i ubuduće imati punu podršku Odbora za ljudska prava i slobode, što je Odbor svojim djelovanjem pokazao i u prethodnom periodu. Zaključio je da se svi dnevni centri suočavaju sa sličnim problemima i ne smiju biti prepušteni sami sebi, već država mora preduzeti više aktivnosti da pomogne dnevnim centrima u njihovom radu, odnosno korisnicima usluga ovih ustanova i njihovim porodicama.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

Jovan Jole Vučurović